

ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Рудницька-Юрійчук І.Р.

викладач, асистент,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРИНЦИПИ ПОБУДОВИ ПРОГРАМ УКРАЇНСЬКИХ ДИТЯЧИХ САДКІВ У США ТА КАНАДІ

Виховання дітей, як відомо, починається вдома і найближчими та найголовнішими вихователями є батьки. Українські педагоги в Канаді та США в реалізації виховної мети на перше місце ставлять родину. Вони глибоко переконані, що «...найбільш природнім і тому найбільш могутнім фактором виховання її (дитини – авт.) є родина. Вона бо вилонює з себе нового члена національної спільноти, наділяючи своїми чи свого роду фізичними і психічними властивостями» [1, с. 2]. Визначаючи завдання і функції родини в формуванні повноцінного члена української спільноти, педагоги стверджують, що вона повинна «...дати нашим дітям пізнання свого народу й самих себе. Тому на перше місце мусить бути поставлена справа виховання. Мусимо збудити в наших дітях глибокі чуття і переживання, які тісно зв'язали б їх з історичними переживаннями, долею і недолею свого народу...» [2, с. 6]. Проте в умовах діаспори далеко не всі сім'ї (з різних причин) можуть дати дитині належне виховання в національному дусі. Саме тут на допомогу українським сім'ям приходять дитячі дошкільні установи (світлички – групи дітей раннього і середнього дошкільного віку, а також передшкільні класи – для дітей 6-го року життя), які увійшли в систему національного виховання американських та канадських українців на поч. 50-х років ХХ ст.

Завдання світлички, на думку педагогів української діаспори, полягає в тому, щоб забезпечити дитині: *фізичний розвиток* через відповідні заняття, вправи, рухливі ігри, забави; *психічний розвиток* через відповідну літературу, пісню; *духовний розвиток* через релігійне і національне виховання; товариську через спілкування з іншими дітьми; *розумовий розвиток* через відповідні до віку дитини ігри, забави, самотійну роботу [5, с. 3]. Українські педагоги

в діаспорі США та Канади переконують, що з метою забезпечення реалізації названих завдань програма виховання в садочку повинна враховувати певні чинники. Насамперед для збереження здоров'я дитини слід правильно чергувати відпочинок з активними іграми й заняттями, з фізичним навантаженням, а також щодня проводити ігри й заняття на свіжому повітрі. Крім того, необхідно брати до уваги й такі чинники, які впливають на соціальний та розумовий розвиток дитини, а саме: поділ на групи за віком; відповідну кількість посібників, предметів, які б задовольняли індивідуальні потреби кожної дитини на заняттях; знайомство дітей з музикою, мистецтвом, художньою літературою; зв'язок із живою природою через екскурсії, цільові прогулянки, спостереження; розвиток самостійності за допомогою відповідних вправ, занять і доручень; спонукання дитини до вчинків, які є підготовкою до життя в суспільстві. Названі завдання, що складають зміст виховання дітей дошкільного віку, відповідають, у першу чергу, вимогам державного дошкільного закладу. Однак значно складнішою є справа з українськими садочками, оскільки на їх діяльність негативно впливають такі фактори, як чуже оточення, обмежений час для виховання і навчання, складніші завдання виховної діяльності. А мета навчально-виховної діяльності дошкільця в діаспорі полягає в тому, щоб створити відповідну базу для впливу на особистість української виховної системи в цілому.

Саме тому програма українського садочка творить одну цілісність – все пов'язане одне з одним – головні завдання, структурні складові елементи програми, як загальної річної, так і щоденної, тісно переплетені між собою, отже, важко поділити їх на окремі, «відрубні» частин [4, с. 35-36]. Садівничка (вихователь – авт.), вважають діаспорні педагоги, повинна створити такі умови, за яких дитина сама виховується під її опікою. Обов'язки педагога полягають у тому, щоб не приглушувати дитячої ініціативи, а, навпаки, сприяти усім проявам дитячої самостійності. Адже дошкільник у садочку навчається не лише належної поведінки, дотримання культурно-гігієнічних навичок, але й удосконалює свої «мисленнєві» операції – вчиться правильно думати, спостерігати, міркувати, аналізувати, вправлятися в таких моральних якостях, як терпеливість, справедливість, доброта, добра послуга, почуття обов'язку. Оскільки дошкільний заклад – мікросередовище, яке можна по праву назвати лекалом усього людського суспільства, де діють такі ж закони існування, життя, а дитина перебуває у цих

стінах більшу частину дня, тож і навчається вона через щоденний контакт із товаришами панувати над собою, жити в суспільстві, підкоряючи себе загальноприйнятим законам того середовища, до якого належить.

Щоб утримати спокійний ритм життя дітей у дитячому садку і змалку привчити їх до того, що для кожної справи є свій час, своя пора, слід точно слідувати чергуванню занять, іншими словами – дотримуватись розпорядку дня [5, с.29]. Звичайно, навіть найкраще складений план не може бути для виховниці «рецептом», від якого вона не має права відступити, та і саме життя іноді вносить свої корективи, висуваючи актуальні, насущні теми, які варто взяти до уваги, не пропустити, або ж навіть більше – включити до змісту заняття, звернувши на них особливу увагу. На думку педагогів української діаспори, «хоч запланований поділ годин для порядку є дуже важливим, та все ж таки програма повинна бути гнучка, щоб було вдосталь часу на особисті почуття дитини. Програма повинна бути складена так, щоб вдоволити всі потреби дитини. Іншими словами, *програма мусить бути пристосована до дитини, а не дитина до програми*» [3, с. 69]. Вихователеві варто у своєму щоденному плані роботи зафіксувати причини відхилення від запланованого і мету тієї роботи чи спостереження, що були проведені позапланово. Складаючи розпорядок дня, необхідно брати до уваги і те, що різні заняття вимагають різних зусиль від дітей. Ті ігри та заняття, що потребують більшого фізичного або психічного чи розумового напруження, доцільно проводити у першій половині дня, коли діти ще бадьорі після нічного сну. У другій половині зазвичай проводять спокійні ігри та забави. Плануючи заняття, українські вихователі в діаспорі відводять багато часу для веселих цікавих ігор, а також занять, які підтримують бадьорий настрій дітей. На такі моменти, які повторюються щодня (удосконалення культурно-гігієнічних навичок – миття рук, одягання, підготовка до прогулянок), відводиться якнайменше часу, оскільки діти, по можливості, виконують їх самостійно. Береться до уваги й те, що молодший дошкільник втомлюється не тільки від надмірної рухливості, але також і від одноманітності занять. Тому, не чекаючи ознак дитячої втоми і не зважаючи на план, варто змінити форму занять або організувати дитячий відпочинок-дозвілля. «Найкраще, коли лишимо дитині волю, хай займається, чим сама хоче. Можна теж провести довільні ігри на вільному повітрі, прохід тощо. Нормально діти перебувають у садку 8 годин денно і весь той час

мусить бути планово розділений. Від правильного розподілу ігор, занять, відпочинку й дозвілля дитини в ритмі з її життєвою енергією залежить її здоров'я і фізичний та розумовий розвиток. Від устійненого порядку дня в дитячому садку у великій мірі залежить успіх праці» [3, с. 69].

Діти, які відвідують садочки української діаспори США та Канади, мають велику свободу у виборі занять, проте організатори українського дошкілля все ж таки рекомендують ранкові години у цілоденному садочку присвятити заняттям, що вимагають великої концентрації уваги, а в післяобідній час вихователі займають дітей ручними заняттями та фізичними вправами.

Складаючи щоденну програму роботи у садочку, вихователі, звичайно, беруть за основу загальну програму, річний план роботи, однак припускають, що в залежності від пори року, настрою дітей чи навіть від погодних умов концентрація уваги дошкільників, їх зацікавлення можуть частково змінюватись. Отже, педагог у таких непередбачуваних обставинах бере до уваги подібні зміни і регулює хід заняття таким чином, щоб усе ж таки досягти поставленої мети і завдань. У ранкові години вихователі дошкілля рекомендують присвятити 45 хвилин на порядкування, догляд за квітами і тваринами у куточку природи, привітання іменинників, налагодження контактів із товаришами і провідні заняття. Опісля може проводитись гутірка (бесіда), під час якої діти розказують цікаві епізоди із власного життя. При цьому педагог може запропонувати тему, яка об'єднає всі заняття в даний час, наприклад, з теми бесіди виховниця може запропонувати дітям зробити аплікацію або провести в ігровій формі цікаве заняття, що не вимагає активної розумової діяльності: вихованці можуть зайнятися ручними роботами, іграми в піску, ліпленням з пластиліну, витинанням, малюванням і т.п. Після такого спокійного заняття дітям пропонують активні фізичні чи ритмічні вправи з елементами гімнастики, танців або ж фізичну працю в городі та ін. До програми також включені і мають своє практичне використання такі завдання, як прибирання («порядкування»), відвідування лазнички, чергування дітей перед та після прийому їжі, догляд за рослинами.

Під час усіх занять, переконані організатори українського дошкілля, необхідно створити для дітей такі умови, за яких роль садівнички була б мінімальною. Вона повинна вміти навчитися мовчати і не втручатися у хід подій, надаючи тим самим своїм

вихованцям можливість діяти самостійно, розвивати мислення і мовлення українською мовою, оскільки забезпечення оволодіння нею дітьми є одним із найголовніших завдань українського садка в діаспорі. Проте свою роль педагог усе ж таки виконує, уважно спостерігаючи за ходом самостійної діяльності дошкільників: вона дає пораду (якщо діти про це просять), але не допомагає, за необхідності відновлює зацікавлення, але не заважає. Як слушно стверджують українські педагоги-виховники в діаспорі, «важливий не стільки сам результат дитячої роботи, але спроба дитини дати із себе найкраще» [4, с. 36].

Список використаних джерел:

1. Другий Всеканадський конгрес українців Канади. – Торонто, 1946.
2. Жарський Е. Українська культура й українська виховна система/Едвард Жарський. – Торонто-Нью-Йорк, 1946. – 16 с.
3. Збірник матеріалів Курсу Працівників Дошкілля/Зошит 1. – Нью-Йорк-Філадельфія, 1966. – 91 с.
4. Мончак Б. Вимоги програми садків. Збірник доповідів на сесії для справ українського дошкілля/Богдана Мончак. – Торонто, 1965. – 92 с.
5. Пастернакова М. Зайняття в дитячому садку/Марія Пастернакова. – Об'єднання українських педагогів Канади – Торонто, 1959. – 80 с.

Собко Н.В.

викладач,

Київський університет імені Бориса Грінченка

ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ

В наш час іноземна мова стає невід'ємним засобом вербального спілкування, культурної ідентифікації та культурного самовираження особистості в міжнародних контактах.

Тому мета навчання іноземної мови включає не тільки формування комунікативної компетенції учнів, але й соціокультурної компетенції.

«Під комунікативною компетенцією, яка виступає в якості інтегрованої мети навчання іноземної мови, розуміється іншомовне